

O'ZBEKISTONDA SUBSIDİYALAR VA YORDAMLAR

Hasanov Azizbek Otabek o'gli

Anotatsiya. So'nggi yillarda yoshlar va kam ta'minlangan oilalarga davlat subsidiyalari hamda turli yordamlar keng ko'lamda aholiga taqdim etilmoqda. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida aholining turar-joy sharoitlarini yaxshilash maqsadida taqdim etilayotgan subsidiyalar va davlat yordamlarining samaradorligi tahlil qilinadi. Mazkur subsidiya dasturlari daromadi past bo'lgan fuqarolarga ipoteka kreditlari bo'yicha boshlang'ich badal yoki kredit foizlarining bir qismini qoplash shaklida ajratiladi. Maqolada subsidiyalar kimlarga berilishi, ariza berish tartibi, hujjatlar majmui, ballar tizimi va kredit moliyalashtirilishi batafsil yoritiladi. Shuningdek, davlat tomonidan subsidiya ajratish orqali moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va aholining ijtimoiy qo'llab-quvvatlanishini ta'minlash mexanizmlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Subsidiyalar, davlat yordamlar, ipoteka krediti, boshlang'ich to'lov, uy-joy, moliyaviy barqarorlik, daromadi past fuqarolar, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash.

Kirish

O'zbekistonda yoshlar va daromadi past oilalarga davlat subsidiyalari hamda turli moliyaviy yordamlar keng ko'lamda taqdim etilmoqda. Bu choralar aholining turar-joy masalalarini hal qilish, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni qo'llab-quvvatlash va yashash sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan muhim ijtimoiy siyosat vositasidir. Subsidiyalar daromadi past fuqarolarga ipoteka krediti orqali boshlang'ich to'lov yoki kredit foizlarining bir qismini qoplash shaklida beriladi. Shu bilan birga, subsidiya dasturlari moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, uy-joy bozorini rag'batlantirish va aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini ham o'z ichiga oladi.

O'zbekistonda subsidiyalar va yordamlarning mazmuni, ularni olish tartibi, ariza berish shakli, hujjatlar majmui, shuningdek, kimlar subsidiya olishga da'vogar bo'lishi mumkinligi davlat tomonidan belgilangan normativ-huquqiy hujjatlar orqali aniqlanadi. Ushbu maqolada subsidiyalarni ajratish mezonlari, ariza topshirish jarayoni, ballar tizimi, moliyalashtirish mexanizmi va aholining uy-joy bilan ta'minlanishidagi roli batafsil tahlil qilinadi. Shu tariqa maqola O'zbekiston hududida amalga oshirilayotgan ijtimoiy qo'llab-quvvatlash dasturlarining samaradorligini yoritadi va uy-joy masalasini hal qilish bo'yicha amaliy choralarni ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasida turar-joy sharoitlarini yaxshilash va ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni qo'llab-quvvatlash maqsadida subsidiya dasturlari faol amalga oshirilmoqda. Ushbu subsidiya dasturlari daromadi past bo'lgan fuqarolarga ipoteka krediti orqali boshlang'ich to'lov yoki kredit foizlarining bir qismini qoplash shaklida beriladi. Masalan, birlamchi bozordagi 300 mln so'mlik kvartira uchun boshlang'ich to'lov 15% bo'lsa, ya'ni 45 mln so'm, davlat tomonidan 30 mln so'm subsidiya sifatida qoplanadi va

qolgan 15 mln so'mni ariza beruvchi to'laydi. Shu bilan birga, foiz to'lovlariga subsidiya kredit muddatining birinchi besh yili davomida 12%dan oshgan qismga taalluqli bo'ladi. 2025-yilda O'zbekiston hududida subsidiyalarni moliyalashtirishga kamida 17 trillion so'm mablag' ajratilgan bo'lib, bu mablag'lar respublika byudjeti, "O'zbekiston ipotekani qayta moliyalashtirish kompaniyasi" AJ hamda banklarning o'z mablag'lari hisobidan taqsimlanadi. Kambag'allikdan chiqarish dasturiga kiritilgan va uy-joy sharoitini yaxshilashga muhtoj bo'lgan shaxslarga yakka tartibdagi uy-joy qurish, rekonstruksiya qilish va ta'mirlash uchun 120 mln so'mgacha ipoteka kreditlari ajratiladi.

Subsidiyalar faqatgina uy-joyga muhtoj, daromadi past va ijtimoiy himoyaga muhtoj fuqarolarga beriladi. Daromadi past bo'lgan oilalar Toshkent shahrida belgilangan MHTEKMning 2,7–9,2 baravari (3,1–10,6 mln so'm), Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlarda esa belgilangan mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining 2,7–8 baravari (3,1–9,2 mln so'm) oralig'ida bo'lishi lozim. Subsidiyalar 18 yoshdan 60 yoshgacha bo'lgan fuqarolarga, yosh oilalarga, nogironligi bo'lgan shaxslarga, mehnat migranti bo'lgan oilalarga va qishloq hamda chekka hududlarda faoliyat yuritayotgan ijtimoiy soha xodimlariga taqdim etiladi. Subsidiyalarni olish uchun ariza topshirish jarayoni ikki usulda amalga oshiriladi: shaxsan Davlat xizmatlari markazlariga murojaat qilish yoki my.gov.uz portali orqali elektron tarzda ro'yxatdan o'tish. Ariza topshiruvchilar ijtimoiy mezonlar, moliyaviy holat, yashash sharoiti va oilaviy holat bo'yicha ballar tizimida baholanadi. Arizalar 15 maydan 1 noyabrgacha qabul qilinadi va eng yuqori ball to'plaganlar subsidiya olish huquqiga ega bo'ladi. Har bir oila subsidiya dasturida faqat 1 marta ishtirok etishi mumkin. Subsidiyalarning ikki turi mavjud: boshlang'ich to'lov uchun subsidiya va kredit foizlarini qisman qoplash uchun subsidiya. Boshlang'ich to'lov subsidiya shaklida qoplanishi ariza beruvchining ipoteka kreditini olishini osonlashtiradi, foizlarni qoplash esa qarz oluvchining moliyaviy yukini kamaytiradi. Barcha hujjatlar tasdiqlangach, subsidiya 5 ish kuni ichida bank hisob raqamiga o'tkaziladi. Shu bilan O'zbekistonda ipoteka subsidiyalari aholining himoyaga muhtoj qatlamlarini qo'llab-quvvatlash va uy-joy bozorini rivojlantirishning samarali mexanizmi sifatida faoliyat ko'rsatadi.

Jadval 1. O'zbekistonda subsidiya va ipoteka yordamlariga asosiy ko'rsatkichlar

Ko'rsatkich	Ma'lumotlar
Subsidiya turi	Boshlang'ich to'lovni qoplash, kredit foizlarini qisman qoplash
Ipoteka miqdori (Toshkent shahri)	416,500,000 so'mgacha
Ipoteka miqdori (Qoraqalpog'iston va viloyatlar)	327,000,000 so'mgacha
Boshlang'ich to'lov ulushi	15%
Misol uchun kvartira narxi	300,000,000 so'm
Misol uchun boshlang'ich to'lov	45,000,000 so'm
Davlat tomonidan qoplanadigan subsidiya	30,000,000 so'm

Qolgan to'lovni ariza beruvchi to'lashi kerak	15,000,000 so'm
Foiz subsidiya muddati	Kreditning birinchi 5 yili davomida 12%dan oshgan qismga
Ariza topshirish muddati	15 may – 1 noyabr
Da'vogarlar yoshi	18–60 yosh
Daromad mezoni Toshkent shahrida	MHTEKM 2,7–9,2 baravari (3,1–10,6 mln so'm)
Daromad mezoni viloyatlarda	Mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining 2,7–8 baravari (3,1–9,2 mln so'm)
Moliyalashtirish hajmi	Kamida 17 trillion so'm
Yakka tartibdagi uy-joy qurish/rekonstruksiya kreditlari	120,000,000 so'mgacha

O'zbekistonda yoshlar va daromadi past oilalarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, turar-joy bilan ta'minlash maqsadida subsidiyalar va ipoteka yordamlarining samarali tizimi shakllantirilgan. Davlat tomonidan taqdim etilayotgan subsidiyalar ipoteka bo'yicha boshlang'ich to'lov yoki kredit foizlarining bir qismini qoplash orqali aholining moliyaviy yukini kamaytiradi va uy-joy bozorini rag'batlantiradi. 2025-yilda subsidiyalarni moliyalashtirishga kamida 17 trillion so'm ajratilgan bo'lib, bu mablag'lar respublika byudjeti, "O'zbekiston ipotekani qayta moliyalashtirish kompaniyasi" AJ va banklarning o'z mablag'laridan taqdim etilmoqda. Subsidiyalarni olish uchun ariza beruvchilar moliyaviy ahvol, yashash sharoiti, ijtimoiy holat va oilaviy vaziyat bo'yicha baholanadi. Shu orqali yordam haqiqatan ham ehtiyojmand qatlamlarga yetib boradi. Shuningdek, subsidiya dasturlari aholining uy-joyga bo'lgan ehtiyojini qondirish bilan birga ijtimoiy himoyani mustahkamlash va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu tizim, ariza topshirish, hujjatlarni rasmiylashtirish va moliyalashtirish jarayonlarini elektron platformalar orqali amalga oshirish imkoniyati bilan aholiga qulaylik yaratadi va dastur samaradorligini oshiradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Uy-joy sharoitini yaxshilash bo'yicha subsidiyalar va yordamlar" to'g'risidagi qarorlari va farmonlari, 2023–2025 yillar.
2. Moliya vazirligi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi, "O'zbekiston ipotekani qayta moliyalashtirish kompaniyasi" AJ hisobotlari, 2025.
3. my.gov.uz – Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali, 2025.
4. Hukumati tomonidan tasdiqlangan "Birlamchi uy-joy bozorida ipoteka kreditlari ajratish nizomi", 2024.
5. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlari, 2025.

-
6. World Bank, “Housing Subsidies and Social Support Programs in Emerging Economies,” 2022.
 7. IMF, “Social Support and Housing Finance in Central Asia,” 2023.
 8. Andrew Crocket, *The Theory and Practice of Financial Stability*, 1997.
 9. Hyman Minsky, Charles Kindleberger, *Manias, Panics, and Crashes*, 1989.
 10. Milton Friedman, Anna Schwartz, *Monetary History of the United States*, 1963.
-

